

Zvláštnosti dětské diagnostiky

4.1 Situace psychologického vyšetření

Psychologické vyšetření – specifický druh interakce mezi VO a examínátorem

- vliv a) osobní rovnice examínátora, b) osobní rovnice VO a c) situační proměnných

a) Proměnné týkající se examínátora: věk, pohlaví, společenský status, zevnějšek, charakteristiky chování, důležité jsou sociální dovednosti: schopnost vytvořit ovzduší důvěry, naladit i motivovat VO, trpělivost, vřelost, autenticita, flexibilita, objektivita, empatie, citová stabilita atd.; nutné mít profesionální vědomosti a znalosti, ale i dovednosti; sebereflexe (uvědomění si vlivu své osobnosti na poznávání druhého) – nejlépe sebezkušenostní výcvik; pozor na syndrom vyhoření

b) proměnné týkající se VO: obecné a individuální postoje (např. předsudky, očekávání); situace psychologického vyšetření pro dítě nová – může se objevit explorační a testová anxieta – úzkost, tréma, obavy, zda uspěje, stav zkoušky – nutné úzkost odstranit nebo aspoň redukovat

c) Situační proměnné: vhodná místnost, pohodlnost místa, osvětlení, prostor pro hru (např. krabice s hračkami, papír a pastelky atd.)

Psychologické vyšetření není izolovaný proces, obvykle souvisí s jinými psychologickými aktivitami, např. s psychoterapií, poradenskou intervencí, reedukací atd. – nutné tedy zapojit ho do širších souvislostí. Psych. vyšetření je víc než pouhé testování, kromě sběru a interpretace dat zahrnuje i úvahy, mínění a doporučení, co dál...

4.2 Struktura a průběh vyšetření

Základní psychologické vyšetření (Basic Psychological Examination BPE)

- struktura: BPE zjišťuje:

1. vlivy okolí (tzv. ekologický princip) – prostředí kolem dítěte, účel vyšetření, kdo vyšetření vyžaduje...
2. chování dítěte
3. intelektuální faktory
4. neuropsychický stav
5. školní úspěšnost
6. osobnost (sociálně afektivní faktory)

- proces: dělen do pěti etap:

1. formulace otázek, problému, stanovení hypotéz
2. výběr vhodných a adekvátních psychodiagnostických metod (nutné zohlednit: Co se chci o VO dozvědět, k jakému účelu dělám vyšetření, jaké metody mám k dispozici, jakou taktiku zvolím při vyšetření – individuální nebo skupinové vyšetření, následnost metod apod.)
3. vlastní vyšetření – získávání údajů
4. vyhodnocení získaných dat – kvantitativní i kvalitativní rozbor
5. formulace závěrů, nálezu a případných navrhovaných opatření

- průběh: může mít tyto fáze:

1. přípravné stádium – důvod vyšetření, studium dokumentace – předběžné seznámení s problémem
2. vlastní psychologické vyšetření – navázání a udržení kontaktu, pozorování, rozhovor...
3. analytická fáze – skórování testových výsledků a integrace s dalšími údaji; formulování intervenčních strategií a doporučení
4. interpretace výsledků a jejich sdělení rodičům, vychovatelům apod.; srozumitelnost!
5. ověřování výsledků vyšetření a z něj vyplývajících intervenčních postupů – jejich úspěšnost, pak případná korekce nebo nová doporučení

DŮLEŽITÉ

Rozdíl mezi psychologickým vyšetřením u dětí a u dospělých (Koluchová, Morávek, 1991)

- psychický vývoj dítěte rychlejší, vývojová období kratší
- u dětí se obtížněji odlišují tzv. hraniční stavy, také obtížná diferenciální diagnostika
- dítě je více závislé na svém sociálním prostředí
- u dětí menší použitelnost testů (zvýšená unavitelnost, labilnější pozornost, malá schopnost introspekce), je lepší používat klinické metody (pozorování a rozhovor)
- u dětí obtížnější interpretace výsledků, čím mladší, tím méně přesná predikce vývoje
- psychodiagnostika adolescentů – specifická

Motivace k vyšetření – záleží na věku, pohlaví, předběžné zkušenosti, osobních charakteristikách, národnosti atd.

- u malých dětí hra, starší školáky lze motivovat prvky soutěživosti, na adolescenty zabírá motiv individuální prestiže